

Łukasz Presnarowicz

Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: lukaszpresnarowicz@wp.pl

ORCID 0000-0002-6661-9899

DOI: 10.15290/mhi.2018.17.01.10

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – rys historyczny

ABSTRAKT

Ciągła dyskusja dotycząca organu antymonopolowego w Polsce skłania do analizy jego początków i rozwoju. W artykule Autor pragnie przybliżyć historię Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od czasu ustawy kartelowej z 1933 r. Omówione zostaną zmiany w zakresie organów antymonopolowych, a także sądownictwa antymonopolowego w Polsce.

ABSTRACT

Office of Competition and Consumer Protection – historical outline

Continuous discussion about antitrust authority in Poland requires an analysis of its origins and development. In the article, the author wants to present the history of the Office of Competition and Consumer Protection since the Cartel Act from 1933. Changes in antitrust authority and anti-monopoly courts in Poland will be discussed.

Słowa kluczowe: prawo antymonopolowe, historia, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Key words: anti-monopoly law, history, Office of Competition and Consumer Protection, Competition and Consumer Protection Court

Wprowadzenie

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w swojej obecnej strukturze organizacyjnej ukształtował się w roku 1990. Ciekawa jest jednak cała historia jego powstania, bo choć stosunkowo niedługa, to zawierała wiele diametralnych zmian, o których warto wspomnieć. W procesie tworzenia prawa antymonopolowego warto zacząć od przywołania Sądu Kartelowego, który funkcjonował jeszcze przed wybuchem II wojny światowej, a następnie po długiej przerwie w okresie powojennej Polski zaczęło kształtować się ustawodawstwo antymonopolowe począwszy od 1987 r., aż do dzisiaj.

Celem niniejszego artykułu jest przede wszystkim przedstawienie historii Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Nerozłącznie jest z tym również związane zagadnienie podmiotów pełniących w Polsce rolę organu antymonopolowego, a także sądownictwa antymonopolowego.

Historia Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Jak stwierdza A. Moszyńska: „Czas II RP charakteryzuje stopniowe zaostrzenie polityki władz w stosunku do karteli – od współpracy ze światem wielkiego kapitału, a nawet wspierania działalności kartelowej, poprzez wprowadzanie ograniczeń dla monopolii, aż do całkowitego podporządkowania karteli państwu”¹. Jednym aktem prawnym sprzed II wojny światowej, który okazał się być podstawą przyszłego, polskiego ustawodawstwa antymonopolowego była ustawa o kartelach z 28 marca 1933 r.² Stanowiła ona konsensus wypracowany między środowiskami przedsiębiorców a przedstawicielami władzy. Zauważalnym przejawem tego kompromisu od strony technicznej była zmiana planowanej nazwy ustawy z „ustawa o nadzorze państwa nad kartelami”, na wersję niezawierającą czasownika sugerującego ingerencję władzy: „ustawa o kartelach”³. Wykonanie zapisów ustawy powierzono stosownie do zadań: ministrowi przemysłu i handlu oraz ministrowi sprawiedliwości.

Przepisy wspomnianej powyżej ustawy zgodnie z dyspozycją art. 1 miały zastosowanie tam, gdzie występowały „ustawy, uchwały i postanowienia, mające na celu drogą wzajemnych zobowiązań kontrolę lub regulowanie produk-

¹ A. Moszyńska, *Instytucjonalne ramy ochrony konkurencji w Polsce – historia i współczesność*, „Ekonomia i Prawo” 2013, t. XII, nr 2, s. 247-248.

² Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o kartelach (Dz. U. 1933 nr 31, poz. 270).

³ A. Podolska-Meducka, *Polskie ustawodawstwo kartelowe w latach 1918–1933*, Warszawa 2003, s. 147.

cji, zbytu, cen i warunków wymiany dóbr w dziedzinie górnictwa, przemysłu i handlu”. Nie wprowadzały jednak definicji legalnej „kartelu”, co powodowało potrzebę wypracowania jej w późniejszym czasie przez doktrynę i orzecznictwo. Ustawą utworzono również Sąd Kartelowy, którego zadaniem było orzekanie w sprawach, w których umowy, uchwały lub postanowienia, o których stanowi art. 1, a także sposób ich wykonania zagrażały dobru publicznemu. Obawiano się jednocześnie zbyt szerokiej interpretacji pojęcia „dobra publicznego” z uwagi na brak jego definicji legalnej. Sąd Kartelowy został ustanowiony przy Sądzie Najwyższym. W jego składzie znajdowało się 5 członków: 3 sędziów Sądu Najwyższego, którzy byli delegowani przez kolegium administracyjne (jeden pełnił funkcję przewodniczącego) oraz 2 członków wyznaczanych z dwóch list „osób posiadających szczególną znajomość stosunków gospodarczych oraz inne kwalifikacje, wymagane od sędziów handlowych”. Zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym do ustawy o kartelach – kadencja sędziów kartelowych została ustanowiona na okres 3 lat⁴. Struktura wskazuje na to, że był to sąd ławniczy (w którym element prawniczy miał przewagę) stworzony na wzór Niemieckiego Sądu Kartelowego⁵. W tak skompletowanym składzie Sąd Kartelowy orzekał na wniosek ministra przemysłu i handlu (art. 5 ust. 1 ustawy o kartelach). Występując z takim wnioskiem minister mógł częściowo lub całkowicie zawiesić obowiązywanie danej umowy, uchwały lub postanowienia.

Sąd Kartelowy wydawał tytuł egzekucyjny, który podlegał wykonaniu przez ministra przemysłu i handlu. Wyjątek stanowiły wyroki karne, których wykonaniem zajmował się właściwy prokurator okręgowy⁶. Pierwszy proces przed Sądem Kartelowym dotyczył kartelu cementowego o nazwie „Centrocement”. Sprawa dotyczyła obniżenia cen za opakowanie cementu. „Centrocement” się do niego jednak nie zastosował i przedstawił wykonane przez siebie kalkulacje dotyczące możliwej obniżki. Sprawa trafiła do Sądu Kartelowego, który obradował nad nią 16–18 października 1933 r. Tak krótki czas spowodowany był tym, że „Centrocement” nie zdecydował się na negocjowanie tez postawionych przez ministra przemysłu i handlu, a także nie przeprowadzono żadnych dowodów. Całość postępowania została ograniczona jedynie do wystąpień stron⁷. Skutkiem tego było rozwiązanie kartelu (oprócz umów dotyczących stosunków z zagranicznymi cementowniami).

W kształcie powyżej opisanym Sąd Kartelowy orzekał do wydania dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 listopada 1935 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o kartelach (Dz. U. RP 1935, nr 86, poz. 529). Zgodnie z nowelizacją Sąd ten utracił uprawnienie do decydowania o losie porozumień

4 Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 1933 r. o ustaleniu liczby pierwszej sędziów kartelowych (Monitor Polski z 1933 r., poz. 172, poz. 210).

5 Ibidem, s. 173.

6 S. Kwiecień, *Polskie prawo gospodarcze okresu międzywojennego*, Lublin 2016, s. 309.

7 A. Podolska-Meducka, op. cit., s. 192.

kartelowych i stał się instancją odwoławczą od orzeczenia ministra przemysłu i handlu. Opłaty i koszty postępowania odwoławczego były jednak ustalone w takich granicach, że czyniło niemożliwym skorzystanie z nich uczestnikom „drobniejszych” porozumień. Jak stwierdziła A. Podolska-Meducka: „Wydaje się, że nowelizacja ustawy miała spełniać przede wszystkim zdanie polityczne, polegające na wyposażeniu władzy w instrument ściślejszej kontroli karteli i na uproszczeniu procedur ich rozwiązywania (...). Wszystko to odbiło się na funkcjonowaniu Sądu Kartelowego. Stracił on swoje znaczenie i przestał odgrywać rolę instancji sądowej, która w sposób obiektywny decydowała o losie karteli. Od tej pory orzeczenia sądowe zastąpione zostały decyzjami administracyjnymi władzy wykonawczej, co poważnie zubożyło polskie prawo kartelowe i bardzo je upolityczniło”⁸.

Widząc potrzebę dalszych zmian ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie nowej ustawy z dnia 13 lipca 1939 r. o porozumieniach kartelowych⁹. Nowym elementem było wprowadzenie w art. 2 ust. 1 ustawy obowiązku zawarcia w zgłoszeniu kartelu celu gospodarczego, któremu ma służyć oraz środków jego urzeczywistnienia. Przez takie działania chciano wykorzystać kartele jako „narzędzie polityki gospodarczej rządu”¹⁰. Dopiero wpis do rejestru karteli skutkowało wprowadzeniem kartelu. Kwiecień ocenił, iż: „Bezspornym jest fakt, że nowa ustawa znacząco podporządkowała kartele administracji rządowej, jednak z uwagi na wybuch wojny nie można dokonać praktycznej oceny, jak funkcjonowały kartele na podstawie nowych przepisów”¹¹. Docenić należy jednak, że przez wprowadzenie zapisu „za grzywny orzeczone przeciwko osobom prawnym odpowiadają solidarnie reprezentanci tych osób” – stanowiła fundament pod przyszły rozwój odpowiedzialności karnej osób prawnych¹².

W okresie bezpośrednio po II wojnie światowej nie obowiązywały przepisy dotyczące prawa antymonopolowego. Spowodowane to było założeniami polityczno-gospodarczymi w Polsce Ludowej¹³.

Pierwszym powojennym aktem z zakresu prawa antymonopolowego była ustawa z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej¹⁴. Jak stwierdza A. Piszcz: „Ustawa ta nie odegrała istotnej roli w historii polskiego prawa antymonopolowego i jego stosowania, jednak po okresie międzywojennym, w którym tolerowano i kontrolowano kartele oraz po okresie kilkudziesięciu lat po II wojnie światowej, w którym

⁸ Ibidem, s. 184.

⁹ Ustawa z dnia 13 lipca 1939 r. o porozumieniach kartelowych (Dz. U. 1939 nr 63, poz. 418).

¹⁰ A. Moszyńska, op. cit., s. 253.

¹¹ S. Kwiecień, op. cit., s. 314.

¹² M. Król-Bogomińska, *Zwalczanie karteli w prawie antymonopolowym i karnym*, Warszawa 2013, s. 63.

¹³ M. Błachucki, *Sądownictwo antymonopolowe w Polsce – historia i ustrój*, Warszawa 2011, s. 7.

¹⁴ Dz. U. 1987, nr 3 poz. 18.

chroniono monopole, mogła jawić się jako «nowa jakość» w systemie prawa¹⁵. W krótkiej preambule zawarto zwrot wskazujący na ustanowienie jej „w celu ochrony krajowego rynku oraz jego uczestników przed praktykami monopolistycznymi jednostek gospodarczych”. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 20 stycznia 1989 r. zwrócił uwagę na to, że zapis ten sugeruje jakoby wszelkie tego typu praktyki należy wyeliminować, nie wyłączając tych, które źródło swoje mają w zdarzeniach prawnych przed 1 stycznia 1988 r. Nie mają jednak zastosowania do umów już wykonanych, co wynika bezpośrednio z art. 10 ust. 3 ustawy¹⁶. Zwrócić należy uwagę na rozwój techniki ustawodawczej i zawarcie w art. 7 „słowniczka” z sześcioma definicjami legalnymi m.in.: praktyk monopolistycznych, porozumień monopolistycznych, jednostek gospodarczych, ceny towarów.

Na podstawie art. 4 wskazanej ustawy organem antymonopolowym został ustanowiony minister finansów. Na decyzję organu antymonopolowego można było wnieść skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Wydał on na podstawie tej ustawy jedynie kilkanaście wyroków. Dotyczyły one rozmaitej materii. Tytułem przykładu można podać: interpretację pojęcia „praktyk monopolistycznych” („Przez praktyki monopolistyczne, o których mowa w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej – Dz. U. nr 3 poz. 18, należy rozumieć nie tylko podejmowanie aktów prawnych, wprowadzających uciążliwe dla nabywcy warunki, ale także konkretyzację tych warunków poprzez wykonanie zawartej na tych warunkach umowy¹⁷), podkreślenie, że celem ustawy jest ochrona wszelkich interesów poszkodowanych jednostek gospodarczych („nie zawęży korzyści tylko do korzyści finansowych. Celem tej ustawy jest ochrona nie tylko interesów majątkowych, ale wszelkich interesów poszkodowanych jednostek gospodarczych¹⁸), potwierdzenie uprawnień organu antymonopolowego („organ antymonopolowy jest uprawniony na podstawie art. 14a tej ustawy – dodanego przez Dz. U. 1989 nr 10 poz. 57 – do nakazania wprowadzenia, w miejsce unieważnionych postanowień umów, klauzul nowych, gwarantujących równość stron i poszanowanie ich interesów¹⁹), a także uwzględnianie ustawy do spraw dotyczących wniosku o udzielenie koncesji na oczyszczanie spirytusu i wyrób wódek („Przy rozstrzygnięciu wniosku o udzielanie koncesji na oczyszczanie spirytusu i wyrób wódek

¹⁵ A. Piszcz, *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*, Białystok 2013, s. 114.

¹⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 1989 r., sygn. akt III SA 917/88, CBOSA.

¹⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 1989 r., sygn. akt III SA 917/88, CBOSA.

¹⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 maja 1989 r., sygn. akt II SA 1359/88, CBOSA.

¹⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 października 1989 r., sygn. akt II SA 935/89, CBOSA.

należy uwzględniać nie tylko przepisy ustawy o działalności gospodarczej, lecz także przepisy ustaw regulujących problematykę przeciwdziałania alkoholizmowi oraz problematykę przeciwdziałania praktykom monopolistycznym²⁰). Dodatkowo rozstrzygnięcia dotyczyły brak możliwości orzekania przez organ antymonopolowy o tym, czy działalność społeczno-zawodowa organizacji rolników mieści się w granicach prawa²¹, a także wykluczono możliwość orzekania przez niego o zgodności statutu spółdzielni z przepisami ustawy (właściwość sądów powszechnych w ramach postępowania rejestrowego)²².

Przy ministrze finansów utworzono również Radę do spraw Przeciwdziałania Praktykom Monopolistycznym jako pierwszy organ o charakterze opiniodawczym oraz doradczym działający przy polskim organie antymonopolowym²³. Do zadań ministra finansów jako organu antymonopolowego wskazano w ustawie m.in.: wydawanie decyzji przewidzianych w ustawie oraz wymierzanie przewidzianych w niej kar pieniężnych, przeprowadzanie kontroli mającej na celu ustalenie czy i w jakim zakresie jednostka gospodarcza stosuje praktyki monopolistyczne, występowanie do właściwych organów w sprawie wydania, zmiany lub uchylecia aktów normatywnych mających wpływ na stan monopolizacji gospodarki czy przedstawianie projektów aktów prawnych w sprawach wskazanych w ustawie. Katalog ten był otwarty, na co wskazuje sformułowanie „w szczególności” użyte przed wyliczeniem zadań.

Zmiany ustrojowe, które nastąpiły po 1989 r. sprawiły, że konieczna okazała się również zmiana prawa antymonopolowego. Wprowadzona została do polskiego systemu prawnego ustawa z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym²⁴. Na podstawie art. 17 tej ustawy utworzono Urząd Antymonopolowy. Podlegał on Radzie Ministrów. Urzędem kierował prezes, który był powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów. Pierwszym prezesem została Anna Lucyna Fornalczyk. Prezes Urzędu Antymonopolowego mógł utworzyć delegatury urzędu, którymi kierowali dyrektorzy przez niego powoływani i odwoływani.

Zadania Urzędu Antymonopolowego zostały wymieniane w formie katalogu zamkniętego w treści art. 19 omawianej ustawy. Należały do nich:

- 1) Sprawowanie kontroli przestrzegania przez podmioty gospodarcze przepisów o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym.

²⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 stycznia 1990 r., sygn. akt II SA 1287/89, CBOSA.

²¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 października 1990 r., sygn. akt II SA 524/90, CBOSA.

²² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 grudnia 1989 r., sygn. akt II SA 1169/89, CBO-SA.

²³ A. Piszcz, *Organy opiniodawcze i doradcze polskiego organu ochrony konkurencji*, [w:] M. Bernatt, A. Jurkowska-Gomułka, M. Namysłowska, A. Piszcz, *Wyzwania dla ochrony konkurencji regulacji rynku. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Tadeuszowi Skocznemu*, Warszawa 2017, s. 361.

²⁴ Dz. U. 1990, nr 14, poz. 88.

- 2) Badanie kształtowania się cen w warunkach ograniczenia konkurencji.
- 3) Wydawanie, w przypadkach przewidzianych ustawą, decyzji w sprawach przeciwdziałania praktykom monopolistycznym, kształtowania struktur organizacyjnych podmiotów gospodarczych oraz decyzji określających odpowiedzialność podmiotów za stosowanie tych praktyk.
- 4) Prowadzenie rejestru podmiotów gospodarczych posiadających pozycję monopolistyczną na rynku krajowym.
- 5) Prowadzenie badań stanu koncentracji gospodarki oraz przedstawienie zainteresowanym podmiotom wniosków w sprawie działań zmierzających do zrównoważenia rynku.
- 6) Opracowywanie lub opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących praktyk monopolistycznych, rozwoju konkurencji lub warunków jej powstawania.
- 7) Przygotowywanie rządowych projektów polityki rozwoju konkurencji.
- 8) Wykonywanie innych zadań przewidzianych w niniejszej ustawie lub ustawach odrębnych.

Poza przytoczonym powyżej pkt. 7 ustawa nie porusza problematyki związanej z polityką rozwoju konkurencji i skutecznością jej realizacji. Realny obraz działań podejmowanych przez państwo w celu zapewnienia rozwoju ukazuje się natomiast w powiązaniu normatywnych regulacji z tymi dwiema płaszczyznami²⁵.

Od decyzji wydanej przez Urząd Antymonopolowy służyło odwołanie do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie – sądu antymonopolowego. Został utworzony w nim Wydział XVII Antymonopolowy. Jak wskazuje się w literaturze, był to więc wydział sądu powszechnego, który orzekał w sprawie środków prawnych stosowanych w działaniach administracyjnych przez organ antymonopolowy²⁶. Powierzenie sądowej kontroli decyzji Sądowi Wojewódzkiemu w Warszawie podyktowane było najprawdopodobniej chęcią zapewnienia dwuinstancyjnego postępowania w sprawach z odwołań od decyzji organu antymonopolowego. Od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Warszawie miało przysługiwać wniesienie rewizji do Sądu Najwyższego²⁷. Natomiast postępowanie dwuinstancyjne w sprawach sądowniczo-administracyjnych obowiązywało dopiero w wyniku przeprowadzonej reformy od 1 stycznia 2004 r. Kluczowe jest kontrola legalności oraz celowości Urzędu Antymonopolowego dokonywana przez niezawisły sąd,

²⁵ T. Ławicki, *Ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym. Komentarz*, Warszawa 1998, s. 15.

²⁶ M. Błachucki, op. cit., s. 8.

²⁷ S. Gronowski, *Sądownictwo z zakresu ochrony konkurencji w Polsce (wybrane problemy)*, [w:] *Prawo konkurencji – stan obecny oraz przewidywane kierunki zmian*, red. C. Banasiński, Warszawa 2006, s. 15.

którego zadaniem jest analiza danej praktyki monopolistycznej zarówno przez pryzmat prawa publicznego, jak i w świetle stosunków cywilnoprawnych²⁸.

Od 1990 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów publikuje również coroczne sprawozdania ze swojej działalności. W pierwszym sprawozdaniu stwierdzono, że: „Urząd Antymonopolowy powstały zaledwie przed dziesięcioma miesiącami, jest pierwszym tego typu Urzędem w państwach postkomunistycznych. Ponieważ działalność jego w kraju ma charakter pionierski, niezbędnym jest korzystanie z doświadczeń polityki antymonopolowej państw zachodnich”²⁹. Już w tym roku odbyło się siedem wydarzeń o charakterze międzynarodowym dającym możliwość wymiany doświadczeń między przedstawicielami innych państw (głównie były to Niemcy i Stany Zjednoczone). Doświadczenia tego musiało zdobywać 106 osób zatrudnionych wówczas w Centrali i sześciu Delegaturach Urzędu³⁰. W 1990 r. wydano bowiem ok. 1080 decyzji³¹.

Od 1 stycznia 1996 r. Urząd Antymonopolowy zmienił nazwę na Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (która obowiązuje do dziś). Od tego momentu stał się również organem ochrony konsumentów.

Po 10 latach obowiązywania ustawy z 1990 roku ustawodawca zdecydował się na dokonanie niezbędnych poprawek w prawie antymonopolowym nie za pomocą nowelizacji ustawy, lecz pisząc nową. Dokonano tego ustawą z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów³².

Na podstawie art. 24 tej ustawy Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest „centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów”. Powoływany jest na 5 lat przez Prezesa Rady Ministrów (art. 25 ustawy), sprawuje nad nim nadzór, a także ma możliwość odwołania go.

Ustawą tą wprowadzono instytucje dotąd nieznanne w polskim prawie monopolowym, jak np.: uchylenie decyzji o wyrażeniu zgody na koncentrację, sankcje spełniające funkcję restytucyjną, a także fakultatywne odwołanie przez prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z funkcji członka organów zarządzających lub kontrolnych przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji (brak tej sankcji w obecnie obowiązującej ustawie)³³.

Należy mieć na uwadze fakt, że Sąd Antymonopolowy został zastąpiony tą ustawą przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Wydział XVII Sądu Okręgowego w Warszawie), a sprawy przez niego rozpatrywane – są sprawami cywilnymi. Ustawa z 2000 r. wprowadziła również zmiany w przepisach

²⁸ P. Podrecki, *Stosunek ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji do ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1994, grudzień, s. 21.

²⁹ Sprawozdanie z działalności UOKiK 1990 r., s. 5.

³⁰ Ibidem, s. 1.

³¹ Ibidem, s. 2.

³² Dz. U. 2000 nr 122, poz. 1319.

³³ A. Piszcz, op. cit., s. 121.

dotyczących procedury cywilnej. W kodeksie postępowania cywilnego wprowadzono cztery rozdzielone procedury, których forma ukształtowana została w celu rozpoznawania środków prawnych od rozstrzygnięć administracyjnych. Zakres rozwiązywanych przez sąd antymonopolowy spraw został poszerzony o dwie nowe kategorie: sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, a także rozpatrywanie odwołań od decyzji wydawanych przez organ antymonopolowy w sprawach z zakresu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów³⁴.

Na dzień pisania tego artykułu obowiązuje w polskim systemie prawnym ustawa z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów³⁵.

Podsumowanie

Ustawodawstwo antymonopolowe zmieniało się w zależności od momentu historii, w którym znalazła się Polska. Jak wynika z powyższego tekstu, organy mające na celu niwelowanie naruszeń związanych m.in. z prawem konkurencji, a także sądownictwo – ulegały modyfikacjom. Obecnie proces ich stanowienia wydaje się być ukształtowany zgodnie z podstawowymi założeniami demokratycznego państwa prawa. Prezes Urzędu wyposażony jest w wiele instrumentów prawnych, których może używać w celu realizacji swoich zadań, jednak niewykluczone, że w przyszłości ich liczba może ulec modyfikacjom, aby mógł skuteczniej egzekwować powinności wynikające z przepisów prawa.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o kartelach (Dz. U. 1933 nr 31, poz. 270).

Ustawa z dnia 13 lipca 1939 r. o porozumieniach kartelowych (Dz. U. 1939 nr 63, poz. 418).

Ustawa z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej (Dz.U. 1987 nr 3 poz. 18).

Ustawa z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym (Dz.U. 1990, nr 14, poz. 88).

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. 2000 nr 122, poz. 1319).

Ustawa z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. 2007 nr 50, poz. 331 z późn. zm.)

³⁴ M. Błachucki, op. cit., s. 12.

³⁵ Dz. U. 2007 nr 50, poz. 331.

Inne

Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 1933 r. o ustaleniu liczby pierwszej sędziów kartelowych, *Monitor Polski* 1933, poz. 172, poz. 210.

Sprawozdanie z działalności UOKiK 1990 rok.

Orzeczenia

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 1989 r., sygn. akt III SA 917/88, CBOŚA.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 stycznia 1990 r., sygn. akt II SA 1287/89, CBOŚA.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 maja 1989 r., sygn. akt II SA 1359/88, CBOŚA.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 października 1989 r., sygn. akt II SA 935/89, CBOŚA.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 października 1990 r., sygn. akt II SA 524/90, CBOŚA.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 grudnia 1989 r., sygn. akt II SA 1169/89, CBOŚA.

Druki zwarte

Bernatt M., Jurkowska-Gomułka A., Namysłowska M., Piszcz A., *Wyzwania dla ochrony konkurencji regulacji rynku. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Tadeuszowi Skocznemu*, Warszawa 2017.

Błachucki M., *Sądownictwo antymonopolowe w Polsce – historia i ustrój*, Warszawa 2011.

Król-Bogomińska M., *Zwalczanie karteli w prawie antymonopolowym i karnym*, Warszawa 2013.

Kwiecień S., *Polskie prawo gospodarcze okresu międzywojennego*, Lublin 2016.

Ławicki T., *Ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym. Komentarz*, Warszawa 1998.

Piszcz A., *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*, Białystok 2013.

Podolska-Meducka A., *Polskie ustawodawstwo kartelowe w latach 1918–1933*, Warszawa 2003.

Prawo konkurencji – stan obecny oraz przewidywane kierunki zmian, red. C. Banasiński, Warszawa 2006.

Druki ciągle

Borkowski J., *Postępowanie przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*, „*Studia Prawa Prywatnego*” 2011, nr 3.

Moszyńska A., *Instytucjonalne ramy ochrony konkurencji w Polsce – historia i współczesność*, „*Ekonomia i Prawo*” 2013, t. XII, nr 2.

Podrecki P., *Stosunek ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji do ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym*, „*Przegląd Prawa Handlowego*” 1994, grudzień .

STRESZCZENIE

Historia Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Polsce sięga czasów przed II wojną światową. Urząd przeszedł do dziś wiele zmian. Ustawodawca zdecydował się na różne rozwiązania celem wprowadzenia takich przepisów, które pozwalałyby organom antymonopolowym działać jeszcze sprawniej, co zostało zaprezentowane w niniejszym tekście. Cały czas prowadzone są dyskusje dotyczące tych regulacji, dlatego w niedługim czasie z pewnością należy oczekiwać zmian w tej materii (m.in. planowane jest wprowadzenie kadencyjności sprawowania funkcji przez Prezesa Urzędu). Działania Urzędu wspierane są przez znaczne grono specjalistów, które będzie się w przyszłości powiększać.

SUMMARY

Office of Competition and Consumer Protection – historical outline

The history of the Office of Competition and Consumer Protection in Poland dates back to before World War II. The office has undergone many changes to this day. The legislator decided on various solutions to introduce such provisions that would allow the antimonopoly authorities to operate even more efficiently, which was presented in this text. The discussions on these regulations are ongoing, which is why changes in this matter should certainly be expected soon (among others, the introduction of the term of office of the President of the Office is planned). The Office's activities are supported by a large group of specialists, which will grow in the future.